

ПРЕТЕНЗІЇ УГОРЩИНИ ДО УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»

У статті проаналізовано закон України «Про освіту», причини невдоволення та реакція країн-сусідів на закон, міжнародна думка щодо конфлікту України та Угорщини.

Ключові слова: закон України «Про освіту», національні меншини, ЄС, дискримінація, Угорщина, Україна.

Протягом останніх тижнів новий український закон "Про освіту" став популярною темою, що піднімалась як у європейських ЗМІ, так у коридорах установ ЄС та Ради Європи.

Насправді закон «Про освіту» – основний інструмент модернізації української освіти, її наближення до стандартів ЄС.

Мультикультуралізм та різноманітність лежать в основі української держави. Непроста історія та своєрідне географічне розташування нашої держави роблять Україну домівкою для великої кількості національних меншин, які володіють різними мовами та зберігають свою культуру в її межах – на заході, на сході та на півдні. Україна також є єдиним домом для корінних народів – караїмів, кримських татар, кримчаків. Вони роблять нашу культуру та спадщину ще більш багатими.

В Україні надається освіта для національних меншин у 735 початкових і середніх школах по всій країні. Близько 400 000 школярів, що належать до національних меншин, використовують свою рідну мову для здобуття загальної середньої освіти. Найбільш поширені мови, крім української, – польська, російська, румунська, болгарська, угорська та молдовська.

Головний принцип формування освітньої політики України – рівний доступ до якісної освіти, незалежно від етнічного походження. Не має значення, чи школяр в українській школі має українське, польське або угорське етнічне походження. Всі громадяни нашої країни мають право мати рівні шанси в житті.

«Ми серйозно стурбовані ситуацією в районах, щільно населених національними меншинами. Там діти виростають у закритому мовному середовищі, де державна мова практично не використовується», - зазначає Лілія Гриневич [1]. Зокрема, такою є ситуація в громадах російських, угорських та румунських меншин. Багато років у школах з мовою навчання, що належить до мов національних меншин, всі предмети вивчаються мовою меншини, в той час як на вивчення державної відводиться лише дві години на тиждень, і вона вивчається як предмет. Такий стан справ серйозно шкодить освіті дітей. Наприклад, 55% школярів з румунської національної меншини та 62% з угорської не змогли подолати поріг склав/не склав на зовнішньому незалежному оцінюванні з української мови у 2017 році.

ЗНО є обов'язковим випробуванням для всіх випускників української школи для подальшого доступу до вищої освіти. Отже, ці результати означають, що більше

половини дітей з меншин не мають шанс вступити до університету в Україні. Більше того – вони позбавлені можливості отримати роботу на державній службі, у органах місцевого самоврядування чи на інших високих посадах у всіх регіонах України. Це не просто перешкоди в житті дітей. Це грубе порушення їхніх конституційних прав.

На відміну від деяких угорських політиків, Україна не зацікавлена в збереженні мовних гетто. Знання державної мови є і повинно бути фактором соціальної згуртованості та інтеграції всіх громадян України в суспільстві.

Закон "Про освіту" спрямований саме на усунення цієї згубної ситуації. «Поступово збільшуючи кількість предметів, що вивчаються українською мовою, ми хочемо покращити рівень володіння державною мовою протягом усього шкільного періоду», - каже Лілія Гриневич.

Таким чином закон дозволяє запровадити в Україні мовну політику, яка вже використовується деякими країнами ЄС – гнучка двомовна освіта. З першого до четвертого класу діти вивчатимуть предмети рідною мовою, а українську вивчатимуть як предмет. Протягом початкової школи школярі мають оволодіти державною мовою бодай на рівні А2. Двомовна освіта розпочнеться у п'ятому класі. Частина навчання відбуватиметься на державній мові, тоді як декілька предметів вивчатимуться рідною мовою меншини. Співвідношення між предметами українською та рідною мовою буде поступово змінюватися з п'ятого по дванадцятий клас. В ідеалі він повинен сягати 60%/40% після дев'ятого класу.

Одними з перших закон розкритикували Румунія і Угорщина. І якщо перша висловила стурбованість, то заява угорського МЗС була більш категоричною. У ній закон називався "ганебним ударом в спину". Неприпустимо, що Україна позбавила угорців права навчатися рідною мовою в школах і університетах і залишила їм можливість робити це у дитячих садках і початкових класах", - йшлося у заяві. Пізніше голова угорського МЗС Петер Сійярто зробив ще кілька заяв, які були більше схожі на погрози і шантаж. Так, 26 вересня він заявив, що Угорщина офіційно заявила про блокування рішень ЄС щодо зближення з Україною. Україна "може забути про інтеграцію до Європи", а 11 жовтня почав погрожувати торговельними та економічними санкціями, які начебто може ввести ЄС [2].

Петер Сійярто повторив тезу про «дискримінаційність» українського закону про освіту і заявив, що Будапешт не може підтримати євроатлантичні зусилля України до скасування закону. Про це він заявив на полях саміту «Східного партнерства» у Брюсселі. «Ми не можемо цього зробити і підтримати євроатлантичні зусилля (України), адже Київ знехтував правами нацменшин і грубо порушив Угоду про асоціацію між ЄС та Україною, що набула чинності на початку вересня», – сказав Сійярто. За його словами, якщо для України важливо інтегруватися у структури ЄС і НАТО, вона повинна виконати свої міжнародні зобов'язання, зокрема відкликати «дискримінаційний» щодо нацменшин України закон про освіту. Лише в цьому випадку Україна знову може розраховувати на повноцінну підтримку Угорщини, наголосив угорський урядовець. Він також зазначив, що Угорщина «не принесе в жертву закарпатських угорців на вівтарі світової політики».

11 держав-членів НАТО, в тому числі Німеччина, висловили незгоду з діями Угорщини щодо блокування євроатлантичних ініціатив України через закон про освіту. Про відповідний лист 11 держав з посиланням на неофіційну інформацію повідомило угорське видання Magyar Nemzet.

На думку міністра освіти Лілії Гриневич, це більше політична, аніж освітня позиція. «Мабуть, варто запитати політологів, які вивчають весь ландшафт політичний, який зараз склався в Угорщині. Але я точно відчуваю, що тут більше політики, що це чудова тема, де кожен хоче себе в якийсь спосіб позиціонувати на мовній темі. І можливо, наближеність виборів в Угорщині також відіграє певну роль», – каже Гриневич [1].

Аналітик Європейського центру політики Пол Іван сумнівається у тому, що угорській дипломатії під силу запустити процес перегляду угоди про асоціацію Україна-ЄС. Утім, у достатньо радикальній позиції Угорщини він не вбачає нічого нового. За словами експерта, Будапешт завжди відрізнявся агресивним захистом інтересів угорців у інших країнах. Так, за словами Івана, набагато гостріші конфлікти виникали в Угорщині із сусідами і через дрібніші приводи, як це свого часу було з Румунією, попри той факт, що обидві країни на той час вже були членами ЄС. «Також не варто забувати і про вибори, що наближаються, - треба розуміти, що головна опозиційна партія в Угорщині має ще радикальніші погляди щодо угорських меншин за кордоном», - пояснює експерт. За його словами, Київ мав би врахувати усі ці фактори перед остаточним ухваленням освітнього закону [3].

Одразу після підписання закону українським президентом Петром Порошенком глава МЗС України Павло Клімкін передав закон про освіту на експертизу до Венеціанської комісії, а сам Порошенко під час виступу в ПАРЄ запевнив, що висновок комісії дозволить зняти усі суперечності щодо документа. Власне, пізніше ухвалена резолюція ПАРЄ обмежилась закликом врахувати усі без винятку рекомендації Венеціанської комісії та "відновити конструктивний діалог між різними зацікавленими сторонами".

У Берліні зазначають, що будуть уважно слідкувати за імплементацією нового закону, яку Київ має узгодити із представниками національних меншин. "Ми вітаємо той факт, що переговори в Раді Європи розпочалися, а український уряд офіційно надав закон на розгляд Венеціанської комісії", - заявив співрозмовник DW у зовнішньополітичному відомстві ФРН. При цьому він додав, що набагато краще було б, якби Київ ініціював відповідні переговори ще до ухвалення закону [4].

У кожній із держав, що зараз здійснює галас навколо мовних статей українського закону, є подібна стаття у власному законодавстві, каже директор докторських шкіл Києво-Могилянської академії Михайло Винницький. «Жодна із країн Європи чи Північної Америки не може собі дозволити, щоб повний цикл навчання від першого до останнього класу дитина проходила в іншомовному середовищі і щоб державна мова зводилась до одного предмету. Результатом такого навчання є те, що такі випускники не можуть вступити до українських університетів. І не можуть узагалі інтегруватись у наше суспільство, тому що не знають державної мови», – каже Винницький. Міністр

Гриневич зазначає, що саме так і пояснювала румунському урядовцю необхідність додати україномовних предметів школам національних меншин. У відповідь на це міністр освіти Румунії Поп заявив, що в його державі є класи для українців, де навчаються виключно українською мовою. Проте різниця полягає в тому, пояснює Гриневич, що в румунських школах окрім таких класів є й інші, де вчать і румунською мовою. В Україні ж зараз діють цілі школи, де вчать лише румунською. Іншими словами, представники румунської діаспори в Україні, навчаючись у таких «монокласах» не можуть потренувати українську мову навіть на перервах – вони просто відрізані від україномовного середовища.

Список використаної літератури:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/columns/2017/10/23/227072/>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/politika/skandalniy-zakon-pro-osvitu-chim-ukrayini-zagrozhuje-diplomaticzna-viyna-z-ugorschinoyu-1010910.html>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28760977.html>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/politics/2262354-ugorschina-ne-bude-pidtrimuvati-evroatlantichni-zusillya-ukrajini-do-skasuvannya-zakonu-pro-osvitu.html>
5. Лапшин С.А. Аналіз порушень виборчого законодавства та «брудні» політичні технології під час виборів голів об'єднаних територіальних громад Вінницької області /С.А.Лапшин //Актуальні проблеми політології: Матеріали підсумкової наукової конференції з політології. – Вінниця, 2017. – С.8-12.

Мисник Я.

МЕТОДИ ВИРІШЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

У статті проаналізовано особливості вирішення етнонаціональних конфліктів.

Ключові слова: конфлікт, національна політика і національні відносини.

У контексті гарантування міжнародної безпеки впливають загальносвітові події – крах колоніалізму, загострення почуттів національної самосвідомості, нетерпіння до найменшого ущемлення національної рівноправності. Все це різко визначає національне питання, національні проблеми не тільки в нових державах, а й в тих, в яких, здавалося б, ці проблеми давно вирішені (Квебек у Канаді, Шотландія і Уельс у Великій Британії, Корсіка у Франції, острови Пасхи в Іспанії та ін.) [5].

Більшість країн сучасності є багатонародними (поліетнічними) соціумами, в межах яких взаємодіють між собою та з державою різноманітні народи-етноси (як етноісторичні спільноти). Дисбаланс у відносинах між ними зумовлений прагненням усіх народів-етносів реалізувати найсуттєвішу в політичній історії місію – виступати свідомим джерелом політичної влади і носієм політичного суверенітету своєї країни. І